

чин, наставниците од сите наши краишта ќе можат да ја ползуваат книгата, служејќи се често и со методот на аналогичноста за оние примери било од општата, било од национална историја, кои не се во доволна мера застапени. Пожелно би било, доколку оваа книга биде исцрпена во второто издание, да биде опфатено и прашањето за историските екскурзии и за нивното значење, опфаќајќи ги тука во посебен оддел

сите прашања што се сврзани со оваа мошне важна форма на наставната работа по историја.

Завршувајќи ги нашите искажувања, слободни сме топло да им го препорачаме трудот на М. Врбетик на нашите колеги — историчари, не сомневајќи се дека таа ќе стане нивна основна книга во однос на секојдневни професионални преокупации.

И. П.

A. A. Vagin, N. V. Speranskaja, Osnovna pitanja metodike nastave istorije. Sarajevo 1968

Поминаа 10 години откако е во СССР издадена книгата Основние вопросы методики преподавания истории в старших классах, од А. А. Вагин и Н. В. Сперанска. Оваа методика на руски јазик дојде и до некои наши училишта и наставници, со кое беше проверена нејзината практична вредност. Затоа минатата година Заводот за издавање на учебници, во Сараево, ја преведе оваа методика на српскохрватски јазик и ја издаде под наслов: Основна питања методике наставе историје. Со издавањето на оваа книга се пополнува една празнина за наставата по историја. Во нашите училишта книгата одговара за учениците од VIII одделение и училиштата од II степен.

Од наставникот по историја во училиштата од II степен се бара широко и сестрано да се подготвува и постојано да работи на своето идејно, теоретско и педагошко-методско издигање. Тој треба научно и точно да го изложува материјалот за да може да го искористи во различни причинско-последични врски. Општата подготвеност и долгогодишното искуство не го ослободуваат наставникот посебно да се подготвува за секој час. Особено такви подготовки се потребни за наставниците-почетници. Имено, наставникот треба да обмисли околу методологијата за предавање на материјалот, сигурно и полесно да формира кај учениците миросглед на светот, да го сфатат закономерниот развој на општеството, та историјата на

учениците да стане омилен предмет. За остварување на тие задачи, најмногу и конкретно на наставникот може да му помогне оваа методика.

Авторите во методиката научно ја разработуваат организацијата и методите на наставата по историја раководејќи се од образовните и воспитните цели на советското училиште. Тие даваат конкретни примери на дидактичките принципи на наставата по историја, со тоа што се потпираат врз искуствата и практиката од наставата по овој предмет во училиштата во СССР. Не е многу тешко тоа да го увиди наставникот и да се служи со примери од нашето искуство и во врска со нашата наставна програма. Методиката посебно многу може да му помогне на помалу искусниот наставник навреме да ги избегне грубите грешки што може да ги направи и да се запознае со искуството на другите наставници. Посебно е корисно што е методиката пишувана од практичари што го користеле и своето искуство.

Со уводниот дел учебникот го упатува наставникот како полесно да ја проучи и разработи наставната програма, како да ги сфати единството и поврзаноста на делови, да ги открие образовните и воспитните задачи што треба да се остварат преку реализирањето на наставната програма по историја.

Во другиот дел од методиката се зборува за живиот збор на наставникот, нагледните средства и кни-

гата во наставата по историја во постарите класови во СССР, што важи за училиштата од II степен кај нас. Затоа се вели дека наставникот треба да знае материјалот историски да го изложува, да води разговор со учениците, да знае да се користи со нагледните средства и да се служи со историски текст. Овој дел е поткрепен со примери од општата историја и од историјата на СССР. Се разбира дека ќе биде потребно и во врска со таа активност наставниците во нашите училишта да бараат примери од историјата на македонскиот народ, односно од историјата на југословенските народи, во врска со нашата наставна програма по историја.

Третото поглавје ѝ е посветено на методиката во врска со организирањето на часовите. Тие предвидуваат 7 типови часови: 1. Уведен час за темата, 2. Час за предавање нов материјал, 3. Час за анализа, 4. Завршен час за темата, 5. Час за испитување, 6. Час за повторување, 7. Час за обопштување. Секако дека во практика може да се најдат и повеќе типови часови, но во нашата практика се воведени 3 типа часови: 1. Час за излагање на нов материјал, 2. Час за повторување (или утврдување) и 3. Час за обопштување. Другите типови часови се содржат во наброените три типа или може да биде поретко комбиниран тип на час. Ние сме ги исфрлиле од практиката посебните типови часови за испитување. Затоа сметаме дека ќе биде потребно во нашата практика, како правило да ги прифаќаме сите 7 предложени типови часови. Важно е, според искажувањата во методиката, наставникот, да сфати дека е наставната единица една карика во системот на реализацијата на наставната програма и дека треба да ѝ се одреди местото на секоја посебна содржина во една тема или целина.

Во четвртиот дел од методиката се осветлува проблемот за самостојната работа на учениците: самостојно совладување на знаењата на часот, како да се научат учениците да го прераскажуваат материјалот, работата на домашните задачи и нивното проверување, воннаставната работа и др. Интересно е да одбе-

лежиме дека во методиката се предвидува правење на план на часот и бележење на некои битни факти од наставната единица. Преостанатиот дел од часот, според планот, се остава учениците да го прераскажат во домашна работа. Таков начин на работа се врши првин под раководство на наставникот, а после самостојно. На ист начин учениците треба да се навикнуваат да го раскажуваат материјалот. Нека ни биде дозволено овде да истакнеме дека таквата практика во нашите средни училишта неоправдано се отфрла како непотребна.

Во методиката ѝ се дава важно место и на домашната работа. Меѓутоа, се вели дека домашните работи не треба да бидат само за прераскажување на материјалот од учебникот или од тоа што се запамтило на часот. Домашните работи може да бидат во врска со некој документ, статистички податоци, нагледни средства, музеј, архив и др.

Авторите се обиделе во методиката да ја објаснат и улогата на наставните средства и уметничката литература во наставата по историја со примери од нивната историја. Според нив, тие не треба да се ограничат само на сферата на емотивната перцепција и на создавање конкретни претстави, туку тие да служат за обопштување на историските појави и откривање на нивната суштина и законитости. Споредувајќи го оригиналот на книгата и преводот, може да се уочи дека преводот нема некои делови и белешки што се во оригиналот. Секако дека преведувачите оделе од нашите потреби, од нашиот систем на образованието и од нашите наставни програми по историја, и со тоа добро сториле што ја олесиле методиката од непотребното. Како што рековме и порано, методиката многу корисно може да послужи во практичната работа на наставниците. Меѓутоа, сепак, и покрај обемноста и квалитетот, не може да одговори на сите барања за практично изведување на наставата по историја и затоа не може да биде прифатена како единствена за користење и за успешно реализирање на наставната програма. Но, таа може да послужи како

основно и важно раководно средство за поуспешно остварување на целите и задачите на наставата по историја. Наставникот по историја треба критички да ги применува примерите кон наши услови и потреби и да се користи повеќе со оние делови што се во врска со нашата наставна програма. Во целина, оваа методика за настава по историја

(во нашите услови за училиштата од II степен) може да биде поздравена како многу важен прирачник од овој вид и, воопшто како мошне корисна и квалитетна книга. Затоа нека ни биде допуштено да им ја препорачиме на нашите училишта и на наставниците по историја.

Д. Л.

НОВИ КНИГИ И СПИСАНИЈА*

А. Книги

Библиографија. Методика. Прирачници

1. *Bibliographie D'Etudes Balkaniques* 1968. Sofia, Institut D'Etudes Balkaniques 1968, 347. — Библиографија за балканските проучувања. Филолошките, литературни и географско-историски испитувања. Како и во другите публикации, така и во оваа, што ги издава БАН, наполно е игнориран македонскиот јазик и македонската литература и литерарна историја, како и македонската историја. Трудовите објавени во СР Македонија за овие прашања, по веќе познатиот рецепт се внесени во графата под: бугарски јазик литература и историја. Со оглед на тоа, што македонскиот јазик, литература и историја достоинствено се презентирани во науката, овој литографиран библиографски преглед нема објективна научна вредност.

1а. А. А. ВАГИН. *Методика преподавания истории в средней школе*. Москва 1968, 430. — Методика на наставата по историја во средните училишта.

2. В. С. ДОБРИЯНОВ., *Методологические проблемы теоретического и исторического познания*. Москва 1968, 316. — Теоретското и историското познание; конкретното и апстрактното во теоријата и историјата; проблемите на историската система; соодносот на теоретскиот и историскиот метод и методот на материјалистичката диалектика.

3. Л. Е. КЕРТМАН, *География, история и культура Англии*. Москва 1968, 542.

4. M. LAISKE, *Slavistické bibliografie vydané v českých zemích*. 1945—1967, Praha 1968, 174. — Славистичката биб-

лиографија во Чехословачка од 1945—1967 г.

5. Н. Г. ЛЕВИНТОВ, *Цифры в преподавании новейшей истории*. Москва 1968, 114 — Бројките во наставата на најновата историја.

6. *Некоторые вопросы методологии научного исследования*. Ленинград 1968, 128. — Некои прашања од методологијата на научното истражување.

7. B. NURUDINOVIC, *Bibliografija Jugoslovenske orijentalistike*. 1945—1960. Сарајево 1968, 242. — Библиографски преглед на југословенската ориенталистика во периодот 1945—1960.

8. *Студенческое научное творчество*. Москва 1968, 240 — Проблемите на научно-истражувачката работа на студентите.

9. J. ADAMČEK, *Seljačka buna 1573*, Zagreb, Odbor za proslavu 400 godišnjice Seljačke bune 1573 u Donjoj Stubici 1968, 202. — Приликите во епохата на селанското востание; Причините за селанското востание 1573 г.; Суседградско-стубичкото властелинство-основно жариште на селанското востание 1573 г.; Селанското востание 1573 г.; — Илустровано; резимеа на словенечки, англиски и руски.

Општа историја на средниот век

10. О. А. ВАЙНШТЕЙН, *История Советской средневековья, 1917—1966*. Ленинград 1968, 423. — Советската историографија на средниот век.

*) Прегледот е направен во Библиотеката на семинарот по историја при Филозофскиот факултет, Скопје.